

IEKŠĒJĀ AUDITA DARBĪBAS NOVĒRTĒŠANA ASSESSMENT OF INTERNAL AUDIT PERFORMANCE

Ivita Faituša

Latvijas Universitāte, Ekonomikas un vadības fakultāte

E-pasta adrese: ivita.faitusa@lu.lv

Iekšējais audits (IA)— ir neatkarīga, objektīva pārliecības radīšana un konsultēšana, lai palielinātu organizācijas vērtību un pilnveidotu tās darbības (..) (IAI Definīcija, 2008).

Pētījuma mērķis noteikt un analizēt IA darbības novērtēšanas rezultātos rādītājus Latvijas un Lielbritānijas valsts pārvaldē.

Mērķa sasniegšanai izmantotās metodes - ekonomiskās analīzes, matemātisko aprēķinu metode, grafiskā metode.

Latvijā 09.07.2013. Ministru kabineta noteikumi Nr.385 “IA veikšanas un novērtēšanas kārtība” nosaka, ka IA struktūrvienību rezultātvie rādītāji ietver: **1) personāla kvalifikāciju, 2) IA procesa efektivitāti un 3) IA struktūrvienības pievienotā vērtība**, Autore detalizētāk pēta IA pievienoto vērtību ko LR likumdošanas ietvaros veido:

- ieviesto ieteikumu skaits attiecībā pret ieteikumu skaitu, kuriem iestāties ieviešanas termiņš (procentos);
- konsultāciju dienu skaits pret kopējo ar IA saistīto dienu skaitu (procentos);
- vadītāja ikgadējais darbības novērtēšanas rezultāts;
- auditējamo un ministrijas valsts sekretāra vai iestādes vadītāja sniegtais vidējais vērtējums par IA struktūrvienību (1–4 punkti);
- Finanšu ministrijas veiktās IA struktūrvienības darbības novērtēšanas skaitliskais vērtējums (1–4 punkti);
- IA padomes sniegtais novērtējums (ir/nav konstatētas nepilnības).

Lielbritānijā 2013.gadā apstiprinātais IA kvalitātes novērtējuma ietvars (“*Internal Audit Quality Assessment Framework*”) ietver sekojošas 4 sadaļas un 4 jautājumus:

- 1) **mērķis un stāvoklis** - vai IA ir atbilstošs statuss, ir skaidra loma un neatkarība, lai izpildītu savu profesionālo uzdevumu?
- 2) **struktūra un resursi**- vai IA ir atbilstoša struktūra un resursi, lai sniegtu pakalpojumu?
- 3) **audita izpilde** – vai IA ir noteiktas procedūras, kā nodrošināt lietderīgu un efektīvu pakalpojumu?
- 4) **ietekme**- vai IA ir pozitīva ietekme uz pārvaldību, risku un kontroles vidi organizācijā?

Atbilstoši Finanšu ministrijas 2014.gada informatīvajam ziņojumam, vidējais ieviesto ieteikumu īpatsvars pārskata gadā bija 86% (2013.gadā tie bija 80%). Vairākās institūcijās IA ieteikumi tiek ieviesti savlaicīgi, tomēr daudzās institūcijās ir samazinājies rādītājs. Konsultāciju dienu skaita vidējais rādītājs pret ar IA saistīto dienu skaitu nav mainījies un pārskata gadā ir 6% (2013.gadā - 8.2%). Augsts IA struktūrvienību vadītāju ikgadējais darbības novērtējums, kā arī auditējamo un iestāžu vadītāju sniegtais vērtējums par iekšējā audita struktūrvienību darbību liecina, ka IA darba rezultāti ir kvalitatīvi, kompetenti un palīdz pilnveidot iestāžu iekšējos procesus.

IA padomes novērtējums par 2014.gadu (ir/nav konstatētas nepilnības) – ir nepilnības 15 no 24 iestādēm, no kurām 6 ir konstatētas būtiskas nepilnības, savukārt 9 - nav konstatētas nepilnības. 2013.gadā- situācija bijusi ļoti līdzīga, 15 no 24 iestādēm konstatētas nepilnības, no kurām 5 konstatētas būtiskas nepilnības.

IA padome 2015.gada Atzinumā aicina visu IA ietvaros iekļaut arī iestādes darbības lietderības un efektivitātes aspektu izvērtējumu, lai palielinātu IA pievienoto vērtību iestādes darbības nodrošināšanā.

Pētot Lielbritānijas valsts pārvaldes ziņojumus, autore secina, ka valstī nav vienota ziņojuma, kas apkopo informāciju par valsts iestāžu darbību, bet ir pieejami dažādu valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu gada pārskati. 2015.gadā uzsākusi darbību Valdības Iekšējā audita aģentūra (The Government Internal Audit Agency), kuras galvenie uzdevumi ir:

- 1) valdības un publiskā sektora funkciju un uzdevumu pārskatīšana, efektivitātes un risku novērtēšana;
- 2) pamatojoties uz novērtējumu, izteikt ieteikumus uzlabošanai
- 3) sniegt pievienoto vērtību publiskajiem pakalpojumiem un uzlabot nodrošināšanas efektivitāti organizācijā;

Galvenais pētījuma secinājums salīdzinot Latvijas un Lielbritānijas IA darbības novērtējumu pieejas ir atšķirīgas un rādītāji kopumā nav salīdzināmi, taču kopumā abas pieejas sniedz ziņojumu par IA rezultatīvajiem rādītājiem dažādos aspektos un dažādās detalizācijas pakāpēs.

Atslēgvārdi: *iekšējais audits, valsts pārvalde*